

**ЧИННА ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО ЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ
«ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ» З ПОЗИЦІЇ НЕОБХІДНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОЛОГІЧНО СПРИЯТЛИВОГО РЕЖИМУ ГОСПОДАРЮВАННЯ
В АГРАРНІЙ СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Бейкун А.Л., к.ю.н., доцент, професор

Національна академія внутрішніх справ МВС України

У статті розглядаються: етимологічне значення, змістове навантаження та правові позиції певних категорій, зокрема, «державне регулювання» та «державне управління», що забезпечують чинність адміністративно-правових, господарсько-правових та еколого-правових норм, які регулюють відповідні відносини в аграрному секторі економіки України.

Ключові слова: державне управління, державне регулювання, еколого-правові норми, аграрний сектор, етимологічне значення.

Бейкун А.Л. СУЩЕСТВУЮЩАЯ ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО ЗНАЧЕНИЯ КАТЕГОРИИ «ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ» С ПОЗИЦИИ НЕОБХОДИМОСТИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИ БЛАГОПРИЯТНОГО РЕЖИМА ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ В АГРАРНОЙ СФЕРЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ / Национальная академия внутренних дел, Украина

В статье рассматриваются: этимологическое значение, содержательная нагрузка и правовые позиции отдельных категорий, в частности, «государственное регулирование» и «государственное управление», которые обеспечивают действенность административно-правовых, хозяйственно-правовых и экологически-правовых норм, регулирующих соответствующие отношения в аграрном секторе экономики Украины.

Ключевые слова: государственное управление, государственное регулирование, экологически-правовые нормы, аграрный сектор, этимологическое значение.

Beikun A.L. VALID PROBLEMS OF LEGAL MEANING SUCH CATEGORY AS “STATE REGULATION” IN THE VIEW OF THE NECESSITY TO PROVIDE ECOLOGICALLY FAVOURABLE REGIME OF MANAGING IN AGRARIAN SPHERE OF THE NATIONAL ECONOMY / National academy of internal affairs, Ukraine

This article deals with etimological meaning, substantial loading and legal positions of certain categories, among their number: “state regulation” and “state management” that provide valid administratively-legal, economic-legal and ecologically-legal norms, which regulate corresponding relations in agrarian sphere of Ukrainian economy.

Key words: state management, state regulation, ecologically-legal norms, agrarian sector, etimological meaning.

Метою дослідження є визначення юридичного значення, змістового навантаження та місця певних усталених правових категорій, зокрема «державного регулювання» в процесі застосування правової термінології, а також з'ясування позицій вчених-правознавців щодо взаємовпливу етимологічного значення окремої категорії та динаміки правового регулювання аграрних, екологічних та суміжних відносин у процесі здійснення господарської діяльності на селі.

Державне регулювання або державне управління – це різні теоретичні і практичні основи впливових заходів з боку держави на ті чи інші суспільно-економічні відносини, зокрема форми господарювання, які (основи заходів) найбільш практично доцільні в сучасних реаліях. Вони виступають зовнішнім виразом основних політичних і правових ідей, у яких відображено назрілі потреби матеріального життя суспільства та способи їх задоволення. Зазначені основи уособлюють також основні вихідні положення, що визначають особливості політики держави в тій чи іншій галузі національної економіки або суспільного життя в цілому. Управлінські правовідносини, зокрема в екологічній та аграрній сфері, вже неодноразово піддавалися науковому аналізу, що обумовило велику кількість підходів та думок з цієї проблематики.

Значний вклад в аналіз цих понятійних категорій з позицій автентичності термінології змістовому навантаженню внесли: В.І. Андрейцев, А.П. Гетьман, В.А. Зуєв, В.І. Семчик, В.Ф. Сіренко, Ю.С. Шемшученко, М.В. Шульга та інші [1]. Аналіз зазначеними науковцями відповідного термінологічного апарату, який використовується як у науково-монографічній літературі з цих питань, так і в чинних нормативно-правових актах та програмних документах, сприяв уніфікації та широкому вжитку в правових колах відповідних ustalених дефініцій.

Узагальнення проблематики формування правових наукових понятійних категорій «управління» та «регулювання» зводилось, у цілому, до наступного:

Перше. За сукупністю певних етимологічних ознак управління слід розглядати як універсальну понятійну категорію, складовими частинами якої є: і державне регулювання, і державне керівництво і інші синонімічні категорії.

Друге. Виділяються такі основні ознаки управління (у запропонованому авторському контексті – екологічного) [2, 271-274]:

1. Воно є різновидом соціального управління, елементом системи суспільних відносин, і його характер, і зміст залежать від їх сутності. У свою чергу, соціальне управління зводиться до впорядкування та розвитку суспільних відносин. Управлінський вплив здійснюється не на довшілля в цілому і не на його окремі компоненти, а на свідомість людей шляхом їх переконання або примусу до певної поведінки. Ці відносини виникають між людьми, але їх кінцевою метою є досягнення безпечного стану навколишнього природного середовища, впорядкування процесів природокористування. Тобто, з'являється вторинний (похідний) об'єкт правового регулювання, який відбивається в організаційній структурі і методах діяльності суб'єктів екологічного управління.

2. Екологічне управління – це діяльність суб'єктів, наділених владними повноваженнями, і воно завжди пов'язане з впливом одних суб'єктів (управляючої системи або державних органів, органів місцевого самоврядування та громадян) на інших. Основою дієвості такого впливу є нерівність суб'єктів між собою, яка полягає в різному обсязі їхніх прав і обов'язків.

3. Екологічне управління спрямоване на досягнення цілей екологічного права. Ціль є найважливішою характеристикою управління – визначенням його призначення. Власне, управління і здійснюється для досягнення певних цілей. Деякі автори вважають, що ціль екологічного управління полягає в забезпеченні виконання екологічного законодавства, реалізації екологічних прав і обов'язків, забезпеченні стану, який найбільше відповідає вимогам суспільства. Визначення цілі екологічного управління варіюється в різних авторів, але незначним чином і знаходиться в межах, які впливають із предмета регулювання екологічного права: забезпечення охорони навколишнього природного середовища, регулювання процесів природокористування та відновлення природних об'єктів.

4. Екологічне управління ґрунтується на нормах права. Цілі екологічного управління можуть бути досягнуті лише у випадку, коли воно підкріплене реальною силою. Тому невід'ємною умовою його існування є наявність правових норм, що встановлюють правила поведінки, повноваження органів, які їх реалізують, відповідальність за порушення законодавства. За допомогою правових норм розкривається зміст управління, його складові частини.

У цілому, екологічне управління визначалось, як "діяльність уповноважених суб'єктів, що ґрунтується на нормах права і спрямована на збереження довшілля в цілому та його окремих компонентів, зменшення техногенного навантаження на нього, забезпечення попередження негативного впливу на навколишнє природне середовище" [3, 274].

Зазначені ознаки, хоч і стосуються виключно екологічного управління, але за змістом є універсальними і вдало розкритими.

Отже, не потребує заперечень аксіома, що правильне усвідомлення терміна і охоплення за його допомогою найсуттєвіших ознак того чи іншого поняття є необхідною складовою для визначення і усвідомлення предмета дослідження.

Разом із тим, як вбачається, виключно семантичний підхід, запропонований, зокрема, В.А. Зуєвим, до визначення як домінуючої ролі тієї чи іншої понятійної категорії, так і її змістового навантаження є, певною мірою, однобічним. На наш погляд, у цьому випадку, слід враховувати як динаміку структурно-функціональних характеристик уповноважених державних органів, що здійснюють вплив на відповідні суб'єкти управління (або регулювання), так і, у кінцевому рахунку, чинність господарсько-організаційної функції держави, зміст якої полягає в необхідності застосування уповноваженими державними інститутами об'єктивних законів економічного розвитку, що виступає провідним фактором розвитку тієї чи іншої галузі національної економіки. З цих позицій визначення організаційно-правової домінанти «управління» - «регулювання» виглядає дещо іншим. Насамперед, такий підхід об'єктивно стосується як аграрного сектору в цілому, так і проблематики природокористування та природозбереження в цій галузі при здійсненні господарських функцій, зокрема. У будь-якому випадку, зовнішнім виразом як управління, так і регулювання буде прийняття рішень відповідними державними органами відповідно до кола їх компетенції. Природно, що основний критерій розмежування управління та регулювання як задекларованих різних засобів державного впливу полягає, насамперед, у видах, спрямованості та обсягу повноважень компетентних державних органів по відношенню до суб'єктів.

Розкриття ж суті державного регулювання суспільними відносинами в аграрному секторі повинно враховувати висновки загальної теорії державного управління.

Так, у наукових працях, що присвячені проблемним питанням державного управління, даються різні визначення його поняття і характерних рис [4, 116-117; 5, 212; 6, 49; 7, 96; 8, 76]. У концентрованому ж вигляді стосовно управління аграрним сектором, їх можна звести до такого:

По-перше, управління аграрною сферою виступає засобом виконання функцій держави в зазначеній галузі національної економіки, проведенні економічної політики. Провідними в цих відносинах виступають організаційні функції, які реалізуються шляхом управління. Організаційний зміст управління зберігається і тоді, коли він має політичну спрямованість. У цьому випадку він починає виконувати водночас як організаційні, так і політичні завдання.

По-друге, управління в цій сфері здійснюється, переважно, засобом прямого впливу суб'єктів управління на об'єкти.

По-третє, держава, як інститут, що організує та упорядковує діяльність суспільства, у кінцевому рахунку, здійснює свою діяльність в інтересах провідних, впливових прошарків суспільства. Управлінська діяльність держави спрямована не тільки на суспільство в цілому, але й на його окремі елементи, первинною ланкою яких є фізична особа, що має відношення до загального об'єкта впливу (певної сукупності суспільних відносин). Держава здійснює свою управлінську діяльність і по відношенню до інших об'єктів, що мають безпосереднє відношення до аграрної сфери (певні організаційні утворення, природні ресурси, опосередковані ними та вироблені матеріальні цінності тощо). Таким чином, управлінська діяльність держави спрямована не тільки на особистість, але й на процес обігу інших структуроутворюючих елементів.

Концептуально розглянуті вище риси управління виступають методологічною передумовою як для визначення поняття та суті державного регулювання, так і його суб'єктного та об'єктного складу.

Насамперед, зазначимо, що об'єктами державного управління в усіх галузях та підгалузях аграрного сектору розглядались, як правило, тільки окремі особистості і соціальні угруповання, інколи й інші об'єкти, що могли виступати елементами, що характеризують будь-яке організаційне утворення (територія, природні ресурси, певним чином організована сукупність фізичних осіб тощо). Додатково зазначалось, що в більшості управлінських відносин фізичні особи та інші зазначені вище об'єкти управління виступають у певних визначених формах об'єднання [9, 117; 10, 164-165; 11, 93].

Що ж стосується об'єктів державного регулювання, то останніх, як вбачається, можна визначити як у широкому, так і вузькому розумінні. У першому випадку це сукупність суспільних відносин в аграрній сфері, що охоплюються необхідністю державного впливу. У другому - окремі фізичні особи, інші соціальні елементи, певним чином структуровані, організаційні утворення, що можуть розглядатись як у якості окремих об'єктів регулювання, так і бути класифікованими за певними критеріями, наприклад, за місцем у системі обігу виробленої продукції або наданих послуг у зазначеній галузі, або за формою власності майна чи організаційно-правової форми господарювання.

Враховуючи спорідненість управління та регулювання як засобів впливу, зокрема, за об'єктним критерієм, слід звернути увагу на той факт, що в більшості монографічних досліджень, присвячених проблемним питанням державного управління, об'єктами останнього, як зазначалось, визнавались лише окремі елементи або групи, тобто, фактично об'єкт розумівся у вузькому значенні. Це тим більш дивно, враховуючи ту обставину, що досить детально в той же час, наприклад, В.Б. Авер'яновим розглядались: процеси взаємозв'язків органів, що здійснювали вплив, та об'єктів, що його потребували, динамізм суспільних процесів, на підставі яких моделювались відносини конкретних об'єктів та суб'єктів тощо. Адже розгляд об'єкта управління (або регулювання), або навіть такого, що зазнає дію обох форм державного впливу одночасно тільки у вузькому значенні, автоматично тягне за собою можливість моделювання суспільних процесів у галузі тільки в межах вузьких інтересів цих окремих суб'єктів та об'єктів. При цьому, можливо, й будуть досліджуватись суспільні відносини, але тільки у сферах, де вони прямо чи опосередковано стосуються зазначених вище меж взаємодії. Природно, це не дозволить дослідити суспільні процеси, зокрема, природорегулюючої спрямованості в аграрному секторі в їх органічній сукупності. Без цього, як вбачається, досить важко на практиці знайти оптимальні варіанти побудови системи взаємодії державних органів та конкретних об'єктів, що потребують впливу, а, отже, і відмежувати управління та регулювання за зазначеним критерієм.

Розглядаючи суб'єктний критерій, слід також відмітити можливість його розгляду як у широкому, так і вузькому розумінні.

У широкому, як вбачається, суб'єктом слід визнати державу в цілому як інститут політичної системи суспільства. Це зумовлюється тим, що ні один об'єкт, що підлягає регулюючому державному впливу, повністю і всеосяжно не сприймає зазначений вплив тільки якимось окремим органом державного управління або їх сукупністю. Отже, суб'єктом державного управління виступає, насамперед, держава як політична система.

Проте в певній частині монографічних досліджень та інших наукових матеріалів у якості суб'єктів державного управління розглядались тільки органи державного управління і похідна від них система регіональних, галузевих органів або підрозділів [12, 46-49; 13, 43; 14, 88].

Взагалі, класифікацію суб'єктів можна проводити на підставі різних критеріїв: в залежності від виконуваних функцій, обсягу компетенції, способів формування, організаційно-правових форм діяльності тощо. Темою дослідження необхідність зазначення альтернативних варіантів класифікації не охоплюється. Слід лише відмітити, що незалежно від критеріїв, за якими вона потенційно може бути проведена, у підсумку будуть виступати одні й ті ж самі органи.

У зв'язку із викладеним вище, вбачається можливим запропонувати теоретичну модель регулювання відносинами в аграрній сфері, прив'язуючи останню до суб'єктно-об'єктного критерію:

1. Наявність взаємозв'язку суб'єктів та об'єктів державного регулювання аграрним сектором та механізму “зворотної дії” об'єктів на суб'єкти як при здійсненні управління, так і регулювання. На початку 90-х у теорії державного управління була розроблена та домінувала концепція похідної ролі об'єкту управління у процесі здійснення управлінської діяльності суб'єкта. «Було б невірно, – зазначав В.Б. Авер'янов, – зводити управління тільки до впливу системи, яка управляє (суб'єктів управління) на систему, що управляється (об'єкт управління)» [15, 75]. Хоча з більшості визначень, що містяться в юридичній літературі, витікає саме такий висновок.

Зазначалось, що подібні судження не охоплюють усієї системи організаційних зв'язків між суб'єктом і об'єктом управління, не враховують «залежної» активності першого і певної ролі останнього у цих зв'язках. Проте зазначені міркування об'єктивно не могли мати логічного завершення, враховуючи домінування в цих відносинах принципів та методів власне «класичного» управлінського, а не регулюючого впливу.

Вбачаємо також за доцільне висловити міркування, що саме відсутність зворотної дії об'єкта на суб'єкт управління на практиці у певній мірі сприяло існуванню спотворених елементів у чинних системах управління. У свою чергу, відсутність зазначеного компоненту у визначеннях управлінських відносин було певною причиною теоретичних обґрунтувань для функціонування таких систем з «об'єктивно обмеженою функціональністю». Ці проблеми об'єктивно взаємопов'язані та взаємообумовлені і в наш час. Практична недоцільність впровадження концепції “залежний об'єкт – домінуючий суб'єкт” у сфері сільського господарства була досить очевидною вже досить давно.

2. Внутрішньорегулююча діяльність самих об'єктів державного регулювання аграрної сфери, яка може розглядатись як елемент зворотного впливу зазначених об'єктів на державні інститути, уповноважені здійснювати процес регулювання і яка (діяльність) виражається за допомогою встановлення самими об'єктами напрямків і видів діяльності, елементів соціального забезпечення фізичних осіб-складових частин зазначених об'єктів, кадрової та фінансової політики тощо. Зворотний вплив полягає в самостійному формуванні підприємницької інфраструктури підприємств, встановлення пріоритетних напрямків діяльності, механізмів задоволення попиту на сільськогосподарську продукцію тощо, що, безумовно, коректує державну регулюючу політику по відношенню до об'єктів як в агропромисловому комплексі держави (АПК) в цілому, так і в окремих регіонах.

3. Власне регулююча діяльність державних органів по відношенню до об'єктів регулювання, яка зумовлюється видами регулюючого впливу, його спрямованістю та обсягом повноважень і повинна мати паритетні соціально-економічні елементи: узгоджуватись з інтересами товаровиробників; забезпечувати рівність усіх форм аграрного господарювання і пріоритетність розвитку села; спрямовувати інвестиційну політику на забезпечення розвитку матеріально-технічної бази аграрного виробництва; гарантувати додержання прав та забезпечення законних інтересів підприємств, установ,

організацій сільськогосподарської сфери різних форм власності та організаційно-правових форм, а також фізичних осіб-підприємців тощо.

Як видно, особливості побудови теоретичних моделей поняття будь-якого соціального явища за традиційною схемою (з розкриттям змісту його складових частин) та спорідненість певних елементів як регулювання, так і управління, передбачають неможливість повної відмови від останнього як засобу впливу на організацію як виробничих процесів, так і здійснення природоохоронних заходів в аграрній сфері. Так, бюджетне фінансування, цільове кредитування, оподаткування, держзамовлення, примусова зміна організаційних форм та напрямків діяльності підприємств АПК державного сектора, ліквідація останніх тощо виступають, на наш погляд, саме як елементи управління суспільними процесами, хоч і здійснюваними в загальних рамках регулювання.

Що ж стосується ознак державного управління в самій системі державного регулювання, то це, зокрема, державно-владний, організуючий характер, що виявляється в процесі здійснення певних функцій, наприклад, оподаткування, соціального забезпечення, безпосереднього управління підприємствами державного сектора аграрної галузі. Проте виконання функцій управління як допоміжного засобу в системі регулювання АПК має особливості, які обумовлені специфікою об'єкта і суб'єкта, характером їх взаємодії.

Тому, поряд із загальними методами державного регулювання необхідний комплексний підхід, що, на нашу думку, повинен передбачати і збереження рудиментів управління в тих сферах, де це об'єктивно необхідно. Регулювання і управління повинні, як вбачається, при певних обставинах розглядатись як окремі самодостатні категорії, що доповнюють одна одну. Різниця між зазначеними методами впливу держави повинна полягати, насамперед, за об'єктним критерієм. За державою, наприклад, повинен зберегтись «класичний» управлінський вплив на визначення обсягів виробництва і формування стратегічних запасів тощо. Треба також на рівні актів законодавства передбачити, при певних обставинах, можливість зміни засобів державного впливу на суспільні відносини від регулювання до управління і навпаки, головним чином, у залежності від зовнішнього впливу несприятливих факторів (загальний несприятливий економічний стан, економіко-політична ізоляція або експансія з боку стратегічних партнерів тощо). Взагалі, глибоке теоретичне обґрунтування як меж взаємодії і, так і «виключної компетенції» зазначених засобів впливу на регулювання економіко-правових, соціально-правових та еколого-правових складових аграрної сфери дозволило б, як здається, не тільки внести певні нові організаційні засади у проект Аграрного кодексу, а і створити, так би мовити, «Господарсько-екологічну конституцію», де були б у правовому полі окреслені статичні та вичерпні підстави, межі та форми державного втручання в ті чи інші форми або види діяльності об'єктів впливу, метою якої є досягнення будь-якого позитивного соціального ефекту.

Як вбачається, акумулювання зазначених вище окремих принципових положень, дозволяє зробити концептуально окреслені попередні висновки:

1. Зміна в методологічних і практичних підходах до способів впливу на організацію виробничих процесів полягає в переході від управління ними з боку держави та її органів і застосування методів прямого впливу на об'єкти управління до регулювання цими процесами.

Межі державного регулювання, його зміст, мета і принципи перебувають у повній залежності від пануючих у суспільстві економічних відносин, а також характеру соціально-політичного устрою. Державне регулювання, як і управління, – це завжди діяльність, що певним чином впорядкована та організована. Однак державне регулювання надає об'єктам можливість вибору бажаного і вигідного для них варіанта поведінки, чого не передбачає управління за своєю «класичною» природою. Державне

регулювання спрямоване на об'єднання і координацію зусиль державних органів, підприємств різних форм власності для вирішення завдань політичного, економічного, науково-технічного та соціального характеру. Державне регулювання є новим, рівноправним з управлінням засобом реалізації завдань і функцій держави, її економічної стратегії.

2. Державне регулювання можна розглядати і як організаційно-правову, і як економіко-політичну категорії. Держава через відповідні органи в процесі регулювання різних сфер і підгалузей аграрного сектора, має можливість виконувати (застосовувати) більш широкий спектр економічних, політичних, соціально-культурних та інших функцій, використовуючи для цього правовий механізм.

Державному регулюванню відносин у сфері АПК, як похідної від управління форми впливу, притаманна низка загальних, спільних характерних ознак. Насамперед їм властивий державно-правовий характер. У процесі регулювання реалізуються завдання, функції та інтереси держави, суспільства, громадян. Зазначені функції регулювання здійснюються відповідними суб'єктами, що створюються державою (органи, що здійснюють функції державного регулювання). Ці суб'єкти діють за дорученням держави і наділені необхідними повноваженнями. Усі провідні варіанти регулятивного впливу і зв'язків повинні опосередковуватись за допомогою правових норм.

3. У державному регулюванні виявляється внутрішня регулятивна функція держави, оскільки лише держава об'єктивно може забезпечити раціональне використання природоресурсового потенціалу галузі, гарантувати розвиток виробництва необхідної суспільству продукції, рівність усіх форм власності і організаційно-правових форм господарювання, здійснення екологовідтворюючих та екологозберігаючих заходів тощо. Державне регулювання, у більшості випадків, повинно здійснюватись шляхом координації діяльності суб'єктів (під ними слід розуміти уповноважені державні органи) та об'єктів у зазначеній сфері, і здійснюватись за допомогою наступних механізмів: ціноутворення, субсидій, пільгового кредитування та страхування, податкових пільг, підтримці експорту сільськогосподарської продукції, розроблення організаційно-економічних заходів щодо охорони навколишнього середовища в процесі здійснення виробничо-господарської діяльності галузі.

Таким чином, державне регулювання аграрного сектора національної економіки можна визначити як впорядковану адміністративно-, господарсько- та еколого-правовими нормами діяльність (що певним чином організована та врегульована) центральних, регіональних, місцевих та спеціалізованих уповноважених державних органів, що має нормативно окреслені статичні та вичерпні підстави, межі і форми державного втручання, і яка надає об'єктам регулювання можливість вибору бажаного і доцільного для них варіанта поведінки і спрямована на об'єднання і координацію зусиль суб'єктів та об'єктів для вирішення завдань політичного, економічного, екологічного наукового та соціального характеру з метою забезпечення продовольчої безпеки держави.

Отже, здійснення як управлінських, так і регулюючих заходів в аграрному секторі національної економіки виходить з єдиних теоретичних і методологічних положень, що базуються на свідомому використанні як базових, вихідних принципів, що притаманні як управлінню, так і регулюванню, так і об'єктивних економічних законів у практиці державного впливу. Значення регулювання полягає не у власне діяльності відповідних суб'єктів та їх структурних елементів (тобто, тих чи інших державних органів), а в реальному впливі, яке вони здійснюють на відповідний об'єкт, викликаючи його предметні зміни.

Таким чином, складний комплекс проблем, що опосередковують діяльність аграрного сектора, зокрема, існуюча проблематика правового регулювання використання,

відтворення та охорони природних ресурсів при здійсненні господарської діяльності, не може бути вирішений без моделювання, насамперед, на теоретичному рівні складових частин забезпечення ефективного функціонування державних органів, що повинні здійснювати відповідний вплив.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрейцев В.І. Проблеми кодифікації законодавства у сфері забезпечення екологічної безпеки / В.І. Андрейцев // Вісник Академії правових наук України. – 2001. – №4 (19). – С. 122–132.
2. Гетьман А.П. Процессуальные нормы и отношения в экологическом праве / А.П. Гетьман. – Х. : Основа, 1994. – 136 с.
3. Зуєв В.А. Термінологія екологічного права: значення і перспективи існування окремих понять / В.А. Зуєв // Вісник Університету внутрішніх справ. – 2000. – Спецвипуск. – С. 271–274.
4. Семчик В.І. Правове забезпечення аграрної політики / В.І. Семчик // Сучасна аграрна політика України: проблеми становлення. – К., 1996. – С. 529–548.
5. Шемшученко Ю.С. Правовые проблемы экологии / Ю.С. Шемшученко. – [АН УССР. Ин-т государства и права] ; [отв. ред. В.Л. Мунтян] – К. : Наукова думка, 1989. – 232 с.
6. Шемшученко Ю.С. Государственное управление охраной окружающей среды в союзной республике / Ю.С. Шемшученко. – К. : Наукова думка. – 1990. – 280 с.
7. Шульга М.В. Актуальні проблеми правового регулювання земельних відносин в сучасних умовах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / М.В. Шульга; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 1998. – 37 с.
8. Шульга М.В. Правовое обеспечение экономических методов управления землями / М.В. Шульга // Новое политико-правовое мышление и реализация правовой реформы. – Х. : УМК ВО, 1991. – С. 92–98.
9. Зуєв В.А. Термінологія екологічного права: значення і перспективи існування окремих понять / В.А. Зуєв // Вісник Університету внутрішніх справ. – 2000. – Спецвипуск. – С. 271–274.
10. Вищезазначене джерело.
11. Державне управління в Україні: [навчальний посібник] / В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, І.П. Голосніченко та ін. – [за заг. ред. В.Б. Авер'янова]. – К.: 1999. – 266 с.
12. Научные основы государственного управления в СССР / [под ред. А.Е. Лунева, Ц.А. Ямпольской]. – М. : Наука, 1968. – С. 337–372.
13. Попов Г.Х. Проблемы теории управления / Г.Х. Попов. – [изд. 2-е доп. и перераб.]. – М. : Экономика, 1974. – 318 с.
14. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект) / В.В. Цветков. – Х. : Право, 1996. – 164 с.
15. Калениченко Т.Г. Управление охраной окружающей среды и природных ресурсов регионов / Т.Г. Калениченко // Государство и право. – 1995. – № 7. – С. 74–81.
16. Государственно-правовое управление качеством окружающей среды / М.Р. Аркелян, И.Л. Белый, Л.Д. Долгополов и др. – Киев – Одесса: Вища школа, 1983. – 189 с.

17. Управління природокористуванням / Ю.П. Лебединський, І.М. Потравний, Б.Ю. Краснянський. – К. : Урожай, 1987. – 256 с.
18. Бачило И.Л. Функции органов управления / И.Л. Бачило. – М. : Юридическая литература, 1986. – С. 81–114.
19. Кропивко М.Ф. Державне управління в процесі реформування АПК та його інформаційна підтримка / М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 1995. – № 10. – С. 46-49.
20. Кисельов М. Екологічна компонента процесу державотворення / М. Кисельов // Розбудова держави. – 1997. – № 7–8. – С. 39–46.
21. Ерофеев Н.И. Планирование в области охраны окружающей среды (организационно-правовые вопросы) : дисс. ... кандидата юрид. наук : 12.00.02 / Ерофеев Н.И. – К., 1985. – 194 с.
22. Аверьянов В.Б. Организация аппарата государственного управления / В.Б. Аверьянов. – К. : Наукова думка, 1985. – 146 с.

УДК 342.924 (354)

КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Галицина Н.В., к.ю.н., директор

*Бердянський інститут державного та муніципального управління
Класичного приватного університету*

У статті розглядаються загальнодоктринальні положення стосовно контролю, аналізується його співвідношення із наглядом, визначаються стадії контрольних процедур за діяльністю суб'єктів господарювання.

Ключові слова: контроль, нагляд, адміністративна процедура.

Галицына Н.В. КОНТРОЛЬ ЗА ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ КАК АДМИНИСТРАТИВНАЯ ПРОЦЕДУРА / Бердянский институт государственного и муниципального управления Классического частного университета, Украина

В статье рассматриваются общедоктринальные положения о контроле, анализируется его соотношение с надзором, выделяются стадии контрольных процедур за деятельностью субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: контроль, надзор, административная процедура.

Galitsyna N.V. CONTROL OVER THE ACTIVITIES OF LEGAL ENTITIES AS AN ADMINISTRATIVE PROCEDURE / Berdyansk institute of public and municipal administration of Classical private university, Ukraine

The article is covering the issues of general doctrine status about control, analysing its correlation to surveillance, defining the stages of controlling procedures over the activities of legal entities.

Key words: control, surveillance, administrative procedure.

Відповідно до Концепції адміністративної реформи в Україні на сучасному етапі розвитку суспільства з метою адміністративно-правового регулювання є встановлення і регламентація таких взаємовідносин громадян, у яких кожній людині має бути гарантовано реальне додержання і охорона у сфері виконавчої влади належних їй прав і свобод, а також ефективний захист цих прав і свобод у випадках їх порушення [1, п.2 р.V].